

ARIEL

Archaeological Investigations of the Extra-urban and Urban Landscapes in Eastern Mediterranean centres: a case-study at Palaepaphos (Cyprus)

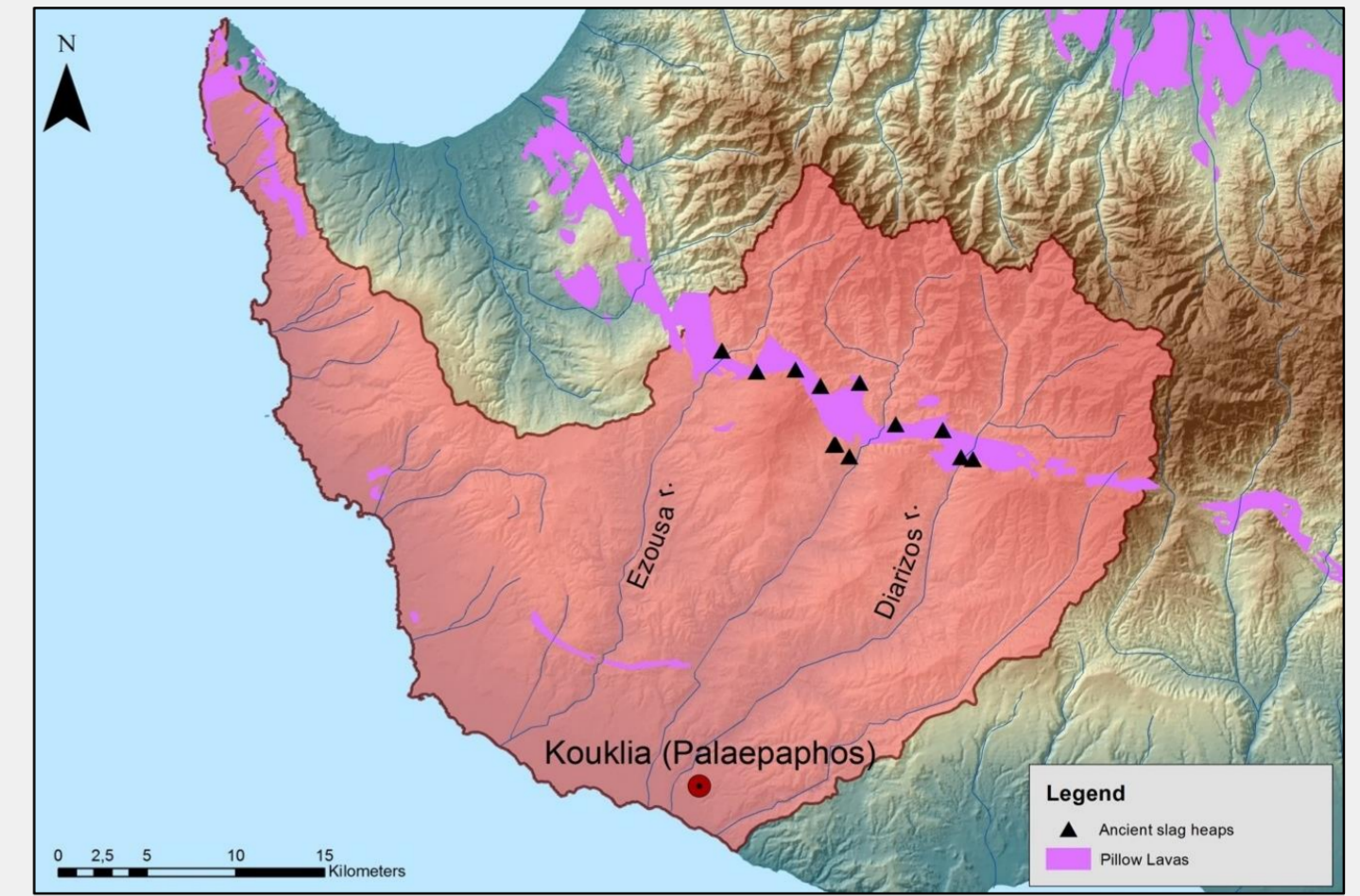
Πανεπιστήμιο Κύπρου
Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας

Ερευνητής: Δρ. Άρτεμις Γεωργίου

Συντονιστής προγράμματος: Καθηγήτρια Μαρία Ιακώβου

ΧΩΡΙΚΟ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ

Το «ARIEL» είναι ένα τετραετές ερευνητικό πρόγραμμα (2013-2017) που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο του οριζοντα FP7 των Marie Skłodowska Curie Career Integration Grants, με ανάδοχο φορέα την Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Στόχος του προγράμματος είναι η αρχαιολογική μελέτη της ευρύτερης περιοχής της Πάφου (Εικ. 1) στην Εποχή του Χαλκού. Το πρόγραμμα ερευνά τόσο το χώρο του αστικού κέντρου της πολιτείας – το οποίο εκτείνεται εντός των διοικητικών ορίων του χωριού Κούκλια – όσο και την ευρύτερη υδρολογική λεκάνη της Πάφου. Το ARIEL βασίζεται στο μακρόπνοο ερευνητικό πρόγραμμα “The Palaepaphos Urban Landscape Project”, που διευθύνει η Καθηγήτρια Μαρία Ιακώβου από το 2006 στα πλαίσια του οποίου διεξάγονται στοχευμένες ανασκαφικές έρευνες στην Παλαίπαφο.

Εικόνα 1: Χάρτης της υδρολογικής λεκάνης Πάφου

Για την επίτευξη των στόχων του, το ARIEL βασίζεται σε παραδοσιακές αρχαιολογικές μεθόδους (αρχαιολογικές ανασκαφές, κεραμολογικές μελέτες κλπ), σε συνδυασμό με τη χρήση τεχνολογικά προηγμένων εργαλείων και με τη συμβολή των θετικών επιστημών για τη διεξαγωγή πετρογραφικών αναλύσεων, ραδιοχρονολογήσεων κλπ.

Ο ΙΔΡΥΤΙΚΟΣ ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΠΑΦΟΥ

Οι κεραμολογικές μελέτες που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο του ARIEL επιβεβαίωσαν ότι η πρώτη εγκατάσταση στο χώρο της Παλαίπαφου ανάγεται στη μεταβατική φάση του τέλους της Μέσης και των αρχών της Ύστερης Κυπριακής Χαλκοκρατίας (περ. 1700-1600 π.Χ.) (Εικ. 2-3). Επιπλέον, μέσα από τη μελέτη των υλικών καταλοίπων από αρχαιολογικές θέσεις στην περιοχή της Πάφου (Εικ. 4) παρατηρήθηκε ότι την ίδια περίοδο οι πλείστες από αυτές εγκαταλείπονται. Αυτό φανερώνει ότι η πρωιμότερη εγκατάσταση στην Παλαίπαφο οφείλεται στη συνάντηση πληθυσμών από διάφορες κοινότητες που συσπειρώθηκαν στην ακτή. Είναι πιθανόν αυτή η αλλαγή στο οικιστικό πλαίσιο να σχετίζεται με το σύνθετο οικονομικό σύστημα που καθιερώνεται με την έναρξη της Ύστερης Χαλκοκρατίας στο νησί και το οποίο έχει ως επίκεντρο την επεξεργασία του χαλκού και την εξαγωγή του από θέσεις-λιμάνια.

Εικ. 2-3: Θραύσματα κεραμικής από την Παλαίπαφο, περ. 1700-1650 π.Χ. (Ανασκαφές Πανεπιστημίου Κύπρου)

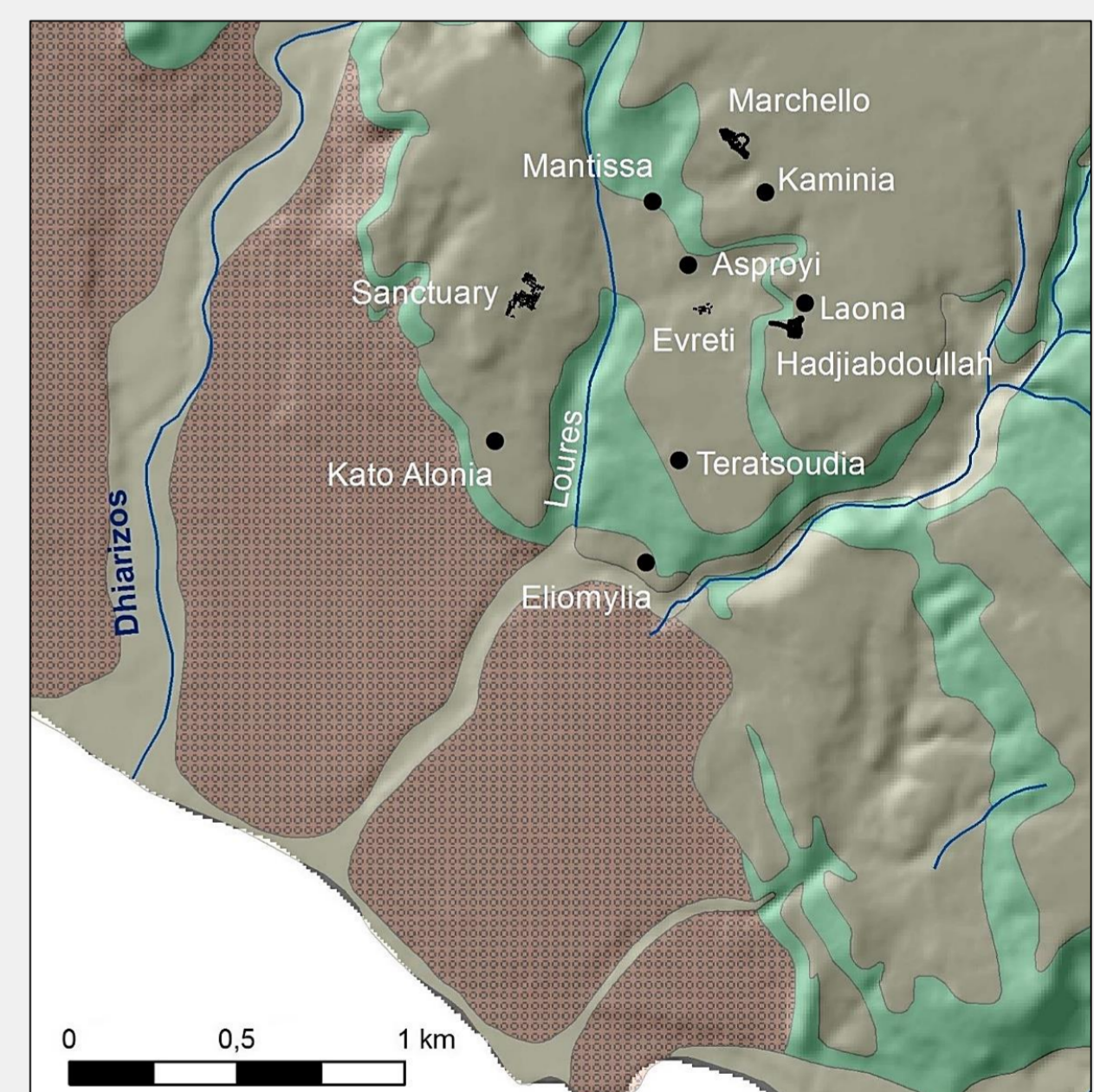

Εικ. 4: Κεραμική πρόχους από την Τίμη, περ. 1700-1650 π.Χ. (Ανασκαφές Τμήματος Αρχαιοτήτων)

Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΦΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΣΤΕΡΗ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ

Η οικονομική ευμάρεια και πολιτική δύναμη της Πάφου κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού μαρτυρείται από την οικοδόμηση ενός μεγαλιθικού Ιερού, γύρω στο 1200 π.Χ. Η ευρωστία της πολιτείας είναι επίσης γνωστή μέσα από πλούσια ταφικά σύνολα, τα οποία ανασκάφησαν σε διάφορες θέσεις εντός του χωριού Κούκλια (Εικ. 5). Ένα ταφικό σύνολο του τέλους του 13^{ου} αι. π.Χ. ήρθε στο φως από τις ανασκαφές του Πανεπιστημίου Κύπρου στη θέση *Μαρτσέλλο* (Εικ. 6).

Σε αντίθεση με τα ταφικά, τα οικιστικά κατάλοιπα στην Παλαίπαφο είναι πολύ περιορισμένα. Προέρχονται κυρίως από δύο πηγάδια στη θέση *Ευρετή* που αντιστοιχούν σε οικιστικά και εργαστηριακά απορρίμματα (Εικ. 7). Οι πρόσφατες ανασκαφές του Πανεπιστημίου Κύπρου στη θέση *Χατζηαπτουλλά* αποκάλυψαν κεραμικά κατάλοιπα που αντιστοιχούν σε οικιστικά στρώματα. Ανάμεσα στο πλήθος χρηστικών και αποθηκευτικών αγγείων βρέθηκε μια ενσφραγιστη λαβή πίθου που φέρει παράσταση με ταύρους (Εικ. 8), μια πρακτική που σχετίζεται με τη διαχείριση της αγροτικής παραγωγής. Επιπλέον, στα πλαίσια του προγράμματος ARIEL εγκαινιάστηκε τυπολογική και πετρογραφική μελέτη των αποθηκευτικών αγγείων από τις ανασκαφές του Πανεπιστημίου Κύπρου στην Παλαίπαφο. Τα προκαταρκτικά αποτελέσματα φανερώνουν στενή συνάφεια μεταξύ της κεραμικής παραγωγής της Παλαίπαφου και της Ύστερο-Κυπριακής θέσης στην Άλασσα.

Εικ. 5: Χάρτης του χωριού Κούκλια με τις θέσεις της Ύστερης Χαλκοκρατίας (περ. 1650-1050π.Χ.)

Μέσα από τις αναλύσεις των υλικών καταλοίπων τεκμηριώνονται επίσης οι υπερπόντιες επαφές της Παλαίπαφου. Τμήματα Χαναανίτικων αμφορέων εισηγμένων από τη Συρο-Παλαιστινιακή ακτή αντιπροσωπεύουν επαφές με πολιτείες της ανατολής. Αντίστοιχα, τμήματα Μυκηναϊκών και Μινωϊκών αγγείων (Εικ. 9) συνηγορούν στις εμπορικές δραστηριότητες με τον Αιγαιακό χώρο.

(από αριστερά)

Εικ. 6: Ακέρατα αγγεία του τέλους του 13^{ου} αι. π.Χ. από διαταραγμένο τάφο στη θέση *Μαρτσέλλο* (Ανασκαφές Πανεπιστημίου Κύπρου).

Εικ. 7: Σκύφος του 13^{ου}-12^{ου} αι. π.Χ. από τα πηγάδια της *Ευρετής* (Ανασκαφές Γερμανο-Ελβετικής αποστολής στην Παλαίπαφο).

Εικ. 8: Λαβή πίθου του 12^{ου} αι. π.Χ. με ενσφραγιστη παράσταση αντωπών ταύρων από τη θέση *Χατζηαπτουλλά* (Ανασκαφές Πανεπιστημίου Κύπρου).

Εικ. 9: Λαβή Μινωϊκού αμφορέα εισηγμένου από την Κρήτη με εγχάρακτο σύμβολο από τη θέση *Λαόνα* (Ανασκαφές Πανεπιστημίου Κύπρου).

